

מקץ, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

חלום מגשים חלום

מוקדש לבר המצווה של נכדי עמיחי אור חזות

מסתבר כי חלום פרעה לא היה חד פעמי (הנצי"ב), בדומה לסיפורו של הכוזרי, החלום חזר ונשנה אליו וגם הניסיונות הכושלים של חרטומי לפותרו לא פסקו בהתאם. חלום זה, על שלל הופעותיו מבטא עולם פנימי מורכב ומסובך (יונג), והוא מהווה ביטוי להשקפת עולמו ולאמונתו. אפשר כי מעלה גדולה לפנינו בעצם קיומו של החלום, שהרי לולא חלום פרעה לא היה חלום יוסף מתגשם, והלא דבר הוא, **חלום מגשים חלום!**

על אותה הדרך ניתן לטעון, כי לולא חלומות שר המשקים ושר האופים, לא היה יוסף מתוודע לפרעה, הוא לא היה עולה לגדולה וחלומו לא היה מתגשם. מה אם כן הורידנו מצרימה? חלום יוסף? חלום שר המשקים? חלום פרעה? חובבי הפרשנות הדטרמיניסטית 'חוגגים' בפרשה זו יותר מאחרות. בפרשת מרתקת זו יותר מאחרות ניתן להצביע על הגורמים הפועלים והנפעלים בכל רגע נתון בעלילה המסובכת. הרצף הליניארי של **סיבה ומסובב** ברורים ונהירים ברמה העלילתית.

חכמינו לא סברו כך, גזרת האל היא הגורם שכותב את העלילה, על אף שחיצונית זה לא נראה כך. כל עניין החלום של פרעה ושל שריו מעיד על כך. לדידם של המצרים, אין משמעות פרקטית מעשית לחלום. העולם הבנוי בצורה הירארכית פועל בחוקיות דטרמיניסטית מובהקת שאינה מאפשרת 'סטייה' מן הטבע אף שהיא נרמזת בחלום.

גם יוסף היה נכשל כמו חרטומים לו היה מציע לפרעה רק את פשר החלום, יהא אשר יהא, ללא הפיתרון בצידו. זה הסבר אחד אפשרי לשאלה, מדוע לא 'מצאו' חרטומים את פתרונו הפשוט של יוסף. פתרונו של יוסף מאפשר לפרעה בחינה של החלום ופתרונו כמעט באופן מיידי. ניתן להתייחס אל פתרון זה באופן מושכל באופן שאמונתו של פרעה ועבדיו לא תיפגע. הרב יואל בן נון הי"ו קורא לכך, "חוצפתו של יוסף להציע לפרעה פתרון".

בנקודה זו מתגלה העבריות מול המצריות! סביבתו של יוסף חולמת אף היא אבל רק הוא מגשים את חלומותיו. ההיסטוריה מלאה בדוגמאות של חולמים עצומים שנשארו תקועים ברמת החלום. **לחלום ולהגשים** היא לשד עצמותיו ותכלית קיומו של עם ישראל. גם זאת הנחלנו לעולם, לראות במציאות האידיאלית שבחלום, מטרה שיש לשאוף להגשמתה.

עם זאת, ועל אף הקשיים הפילוסופיים שבדבר, מחז"ל אנו למדים כי **הזמן הוא המחולל של הסיבה ולא הסיבה את הזמן**. זמנה של קיום ההבטחה לאבות יצרה את החלום ולא היה זה החלום שאיפשר את קיומה של ההבטחה. **וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וַפְרָעָה הָלֵם וְהָגָה עַמּוֹד עַל-הַיָּאֵר: בבוא הזמן הקובע, מקץ שנתיים, פרעה חולם כדי לקיים את גזרת הבורא.**

כך מצאנו : "....ביוסף - ויחלום יוסף חלום, בציון - בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים..", (מדרש תנחומא, ויגש). יושם לב, "היינו כחולמים" מתייחס אל שיבת ציון, החלום נוצר לאחר המעשה, כי ללא המעשה אין הוא אלא אידיאה בלתי מוגשמת חסרת משמעות.

להערות : hazut@gmail.com